

Jutlus Nõos P, 08.09.19 kell 11.00, 12. pühapäev post *Trinitatis*

Lektsioonid: 2Ms 4:10–12; 2Kr 3:4–6

Jutlus: Mk 7:31–37

Laulud: 67 (1–4); 440 (1–4, 5); 283 (1–3); 387 (1–9)

Ja Jeesus lahkus Tüürose alalt ja tuli läbi Siidoni Galilea järve äärde, Kümmelinnamaa piirkonna keskele. Ja tema juurde toodi kurt ja kidakeelne ning paluti teda, et ta paneks oma käe ta peale. Ja Jeesus võttis ta rahvahulgast kõrvale, pistis oma sõrmed ta kõrvadesse, sülitas ja puudutas ta keelt ning üles taevasse vaadates õhkas ja ütles talle: „Effata!”, see on „Avane!” ja ta kõrvad avanesid kohe ja ta keelekütke pääses valla ning ta rääkis korralikult. Ja Jeesus keelas neid, et nad ei räägiks sellest kellelegi, aga mida enam ta neid keelas, seda enam nad jutustasid. Ja nad olid üliväga vapustatud ja ütlesid: „Kõik on ta teinud hästi, ta paneb ju kurdid kuulma ja keeletud rääkima!”

Tänane kirjakoht, milles evangelist Markus jutustab loo Jeesuse tegemistest, on üks paljudest tervendamislugudest evangeeliumides. Teatavasti on ka mujal, nii Mk-s kui ka teistes evangeeliumides jutustusi selliste inimeste tervendamisest, kes on kurdid, tummad ja pimedad – eri kombinatsioonides.

Ja ometi on see tervendamislugu siin Markuse evangeeliumis kuidagi eriline. Nimelt ütleb Jeesus kurtummale arameakeelse sõna „Effata!“, mis tähendab „Avane!“ Teistes tervendamislugudes sellist sõna ei kasutata.

Muidugi on antud loos esmatähtis kurtumma terveksaamine – nii nagu on tähtis ükskõik millise haige, ja eriti lootusetu haige, terveksaamine. Ja Jeesuse nimel tervendamine on nii Uues Testamendis kui ka kristluse ajaloos kuni tänapäevani tähtsal kohal.

Siiski näib sellel sõnal „Effata!“ ehk „Avane!“ olevat eriline koht inimlikus tunnetuses. Öeldakse ju kõnekeeles, et see või too inimene „avanes“ või „läks lahti“. Näiteks kasutatakse seda õpilaste kohta, kellel õpitav amet või ülesanne hästi välja ei tule, kuid siis, võib-olla mingi sündmuse mõjul, võib-olla ka justkui iseenesest läheb õpetaja arvates kõik paremaks.

Kindlasti on meelte avanemine oluline eri religioonides: piiratud, inimlik tunnetusvõime saab järsku ühendatud jumalikuga ja inimene kogeb midagi sellist, mida ta pole varem kogenud.

Ja ka kunstis on meelte avanemine märgilise tähendusega. Tuleb meelde üks näide muusikast, kus kõrvadel on muidugi keskne tähendus. Meie põhjanaabritel soomlastel algas muusikas 1977. aastal liikumine „Korvat auki“ ehk „Kõrvad lahti“, mis tegeles uue muusika uurimise ja tutvustamisega. Eks muusikat tuleb alati kõrvadega kuulata, kuid need 1970. aastate soome noored muusikud tahtsid, et kõrvad oleksid eriliselt lahti uue jaoks, mitte ainult selle jaoks, mis oli juba harjumuspärane. Sellest liikumisest kasvasid välja nt tänaseks maailmakuulsad soome muusikud nagu Kaija Saariaho, Magnus Lindberg ja Esa-Pekka Salonen.

Kuid liigume tagasi religiooni juurde. Seoses sõnaga „Effata!“ tuleb eesti religiooniloos kohe meelde 1968. aastal Oleviste vabakoguduses pastor Oskar Olviku eestvedamisel sündinud Effataa-ärkamine, millega ühines kuni 1981. aastani sadu noori nii Eestist kui ka kogu NSV Liidust. Peeti palvekoosolekuid ja lauldi, sh pop-jazz seades muusikat, mis tundus noortele juba selle tõttu huvitav. Võiks ehk öelda, et Jumal avas nende noorte südamed Pühale Vaimule ja nad ülistasid Jumalat sõna ja muusikaga, vaatamata tollase poliitilise võimu takistustele. Püha Vaimu töö trotsis n-ö poliitilist kurtust ja kidakeelsust.

Kui aga tollasele kristliku religiooni vastasele ühiskonnakorrale näis Effataa-ärkamine poliitilise ohuna, siis seal osalenud noortele oli see kindlasti eelkõige ärkamine osadusele elava Jeesuse Kristusega. Ja see näibki meie tänase kirjakohta tervendamise kõige tähtsama tõlgendusviisina kaasaegse inimese jaoks.

Olen ise kogenud eelkirjeldatud noorteliikumise sarnast nähtust Saksamaal, kui viibisin 2009. aastal seoses doktoriõppega Münsteri ülikooli juures. Seal tegutses (ja tegutseb tänini) Effata!-nimeline noortekirik ehk „Die Jugendkirche effata[!]“. Tegemist on roomakatoliku kiriku noortetöoga, mis on

Münsteris kui pigem roomakatoliiklikus kui evangeelses linnas täiesti mõistetav. Osalesin ka ise mõned korrad selle noortekiriku üritustel ja mulle jäi sellest hea mulje. Loomulikult polnud selles Effata!-liikumises kellegi jaoks mingit poliitilist allteksti, nagu eelkirjeldatud Oleviste Effataa-ärkamises. Kuid seda enam oldi ehk keskendunud just noorte vastuvõtlikkusele Jumala riigi suhtes – minule kui evangeelsele kristlasele meeldib mõelda, et ka Jeesuse puudutuse suhtes. Näiteks on mul tollest ajast Piibli vahel üks palve „Paludes õnnistust“, mida sobib siinkohal ka ette lugeda:

Issand õnnistagu sinu käsi,
et nad oleksid ettevaatlikud,
et nad suudaksid hoida, muutumata kütkeks,
et nad suudaksid anda omakasupüüdmatult,
et nad kätkeksid jõudu lohutada ja õnnistada.

Issand õnnistagu sinu silmi,
et nad märkaksid puudust,
et nad ei jätaks tähelepanuta tähelepanamatut,
et nad näeksid läbi pinnapealsest,
et teised saaksid end sinu pilgu all hästi tunda.

Issand õnnistagu sinu kõrvu,
et nad suudaksid eristada Tema häält,
et nad oleksid ergad viletsuse häälele,
et nad oleksid suletud lärmile ja lobale,
et nad ei jätaks kuulmata ebamugavat.

Issand õnnistagu sinu suud,
et see annaks tunnistust,
et sellest ei väljuks midagi, mis haavab ja hävitab,
et see kõneleks tervendavaid sõnu,
et see hoiaks usaldatut.

Issand õnnistagu sinu südant,
et see oleks elupaigaks Tema Vaimule,
et see kingiks ja hoiaks alal soojust,
et see oleks rikas andestusest,
et see võiks jagada muret ja rõõmu.

Niisiis on selles palves tähelepanu all käed, silmad, kõrvad, suu ja süda. Ühest küljest on kõik nad osa meie „maisest telkhoonest“, surelikust ihust, mis kulub ja kisub meid patu meeleva. Kätega me teeme kurja, silmadega vaatame seda, mida pole tarvis, kõrvadega jätame kuulamata selle, mis meile ei meeldi, suuga paneme ligimese komistama ja meie „südame mõtlemised“ on iga päev niikuinii üksnes kurjad.

Teisest küljest on aga ka võimalik, et Jumal „avab“ meie käed, silmad, kõrvad, suu ja südame hoopis oma riigi teenistuseks. Me hakkame kirikut ehitama, näeme ja kuuleme Pühast Vaimust juhitud seda, mis on õnnistuseks meile ja ligimestele, tunnistame maailmas julgelt Jeesusest Kristusest ja meie süda hakkab tasapisi võtma Kristuse kuju varasema patu kuju asemel.

Tahaksin tänase jutluse teema kontekstis meenutada ka vanavanemate päeva, mida täna, septembri teisel pühapäeval tähistame. Vanavanemaid kui eakamaid inimesi iseloomustab ehk samuti midagi sellist, mida püüdsin ennist Jeesuse tervendamise sümbolsõna „Effata!“ abil kirjeldada.

Ühest küljest toimuvad vananedes meie organismis muutused, mis tuimestavad meie ihu ja meeli. Meie samm muutub tõntsiks ja teised mööduvad, elumahlad kuivavad ning jõud kaob jäädavalt –

nagu Lehte Hainsalu ennist lauldud laulus soomekeelset originaalteksti tõlgib. Elu tormab meist justkui järjest enam mööda ja me tunneme ennast maha jäänud olevat.

Kuid teisest küljest tähendab see maailma suhtes süvenev mahajäämus lähenemist Jumala riigile. Kui me oleme vanavanemadena kristlased, siis näeme, kuidas Jumal, erinevalt maailmast, ei kaugene meist kuhugi, vaid tuleb meile järjest lähemale. Õigemini, me hakkame, maailma kiirustamisest järk-järgult maha jäädes, Jumalat paremini märkama. Ja siis ei vajagi me, nagu hetke pärast oma kantslisalmis laulame, enam muud kinki kui Jumala armu lähedust, sest me saame järjest enam aru Jumala riigi igavikulisusest ja ilmaliku maailma kaduvusest.

Kui aga kristlastest vanavanematega niisugune protsess aset leiab, siis on see suureks õnnistuseks lapselastele. Kes oleks siis õigem inimene vastamaks igavikulistele küsimustele kui meie vanaema või vanaisa?! Koguduse õpetaja võib noorele inimesele tunduda võõrastav ja kaugel. Kuid kristlasest vanavanem on n-ö omainimene, kes suudab osutada asjadele, mida ei märka noor, kes püüab järjest enam maailmaga võidu kiirustada. Oleks meie noortel ainult niipalju tarkust, et oma vanavanemate Jumala-lähedust kasutada!

Niisiis pole viimselt tähtis meie kurtus ja kidakeelsus maailma suhtes – on see nii siis otseses või ülekantud tähenduses. Oluline on see, kas meie käsi, silmi, kõrvu, keelt ja südant on puudutanud Jeesus, või pole. Sest kui on, siis me näeme ja kuuleme asju, mis viivad meid kokku igavikuga.

Aamen.